

Коверза В. С.

кандидат економічних наук, доцент
*Донецький університет економіки і торгівлі
імені Михайла Туган–Барановського
м. Кривий Ріг. Дніпропетровська область, Україна*

ПРОБЛЕМАТИКА ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ

Зовнішньоекономічна діяльність є особливим видом економічної діяльності, тісно пов'язаною з іншими галузями господарської системи країни. Одночасно ЗЕД відіграє важливу роль у всій міжнародній діяльності України.

У ЗЕД беруть участь державні органи, великі галузі економіки, безліч окремих економічних суб'єктів, допоміжні організації, а також зарубіжні організації з торговельно-економічних питань, які в сукупності утворюють зовнішньоекономічний комплекс України.

На сучасному етапі розвитку ЗЕД все більше уваги приділяється питанням, пов'язаних з визначенням та розрахунком ефективності конкретних зовнішньоекономічних операцій. У теоретичному аспекті проблеми щодо ефективності зовнішньоекономічних операцій досліджували провідні вчені-економісти: Янковський Е.А., Островський Л.Е., Казанцев С.К. [1, с. 152], Кравченко В.А., Кравцова В.В., Чувпило О.О., Новицький В.Е. та інші. Комплексному теоретично-практичному дослідженню питань зовнішньоекономічних відносин та міжнародного економічного співробітництва в умовах ринкових трансформацій присвятили свої праці такі українські та зарубіжні вчені – І. В. Багрова, Ю.Г. Козак, В.В. Козик, О.А. Кириченко, О.П. Кіреєв, Д.Г. Лук'яненко, Ю.В. Макогон, Ф.Р. Рутта ін. [2, с. 66].

З урахуванням економічних та політичних процесів, які відбуваються в Україні, потрібен постійний моніторинг та аналіз ЗЕД України, адже відбулася зміна орієнтації експортно-імпоротної політики країни в результаті підписання Угоди про асоціацію між Європейським Союзом та Україною. Для вирішення проблем підвищення ефективності проведення зовнішньоторговельних операцій підприємствами України, необхідна розробка нових напрямів зовнішньо – економічної стратегії країни.

Роль зовнішньоекономічної діяльності в сучасній Україні завжди була і залишається пріоритетним напрямом політики держави, що створює основи для розвитку вигідної торгівлі і сприятливого інвестиційного клімату в країні.

З одного боку ЗЕД стала одним з головних джерел доходів державного бюджету, та найважливішим чинником вирішення ключових економічних і соціальних завдань. З іншого боку, вона є явищем новим, а тому знаходиться в стадії становлення, і сама потребує відповідної підтримки.

Саме тому ЗЕД природним чином обтяжена численними проблемами. Їх діапазон виявився дуже широким, від недостатнього досвіду суб'єктів ЗЕД та перетворення її самої в основний засіб відтоку капіталу з країни, до необхідності освоєння сучасних форм конкурентної боротьби на зовнішніх ринках і формування відносин з міжнародними економічними організаціями, що відповідають інтересам України.

На основі викладеного матеріалу можна сформулювати завдання дослідження, яке полягає в визначенні шляхів удосконалення зовнішньоекономічної діяльності України.

Сьогодні економіка України, в силу її важкого положення досить відкрита для зовнішньої торгівлі. Доля в ВВП коливається в межах 8–10%, а у розвинутих країн – 70–80%. Така ситуація є небезпечною для вітчизняної економіки, оскільки високий рівень її відкритості є наслідком безсистемної торгівлі на фоні глибокої кризи. Будь-яке небажане коливання кон'юнктури світових товарних ринків може привести українських виробників на рівень банкрутства.

Очевидно, що успішний розвиток ЗЕД, а з ним і здійснення ефективної інтеграції країни у світове господарство, залежить від вирішення багатьох її проблем. Це передбачає всебічне дослідження цілісної природи даного явища на основі зарубіжного та вітчизняного досвіду

У розвитку зовнішньоекономічної діяльності особливу роль відіграє держава. Це, в першу чергу, пояснюється загальними причинами, які криються в характері української економіки. Як відомо, в періоди змін в економічних підвалинах суспільства активність держави в економічній сфері має значення, яке важко переоцінити.

Дія зазначених причин значною мірою посилюється однією з суттєвих особливостей зовнішньоекономічної діяльності. Справа в тому, що вона є сферою, в якій переплітається більшість економічних інтересів. У ній безпосередньо проявляється національний інтерес і найбільш відчутно виявляються відмінності між ЗЕД та іншими видами економічної діяльності. Ринок не може забезпечити узгоджену діяльність цих сфер без активної участі держави, без його регулюючого впливу на процеси, що протікають у зовнішньоекономічній сфері. Державне регулювання є найважливішою складовою здійснення ЗЕД в економіці України.

Ефективність державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності залежить від багатьох чинників, які стосуються як ЗЕД, так і держави. Але головне тут те що регулюючий вплив держави повинен відповідати природі зовнішньоекономічної діяльності, рівню її розвитку, змісту завдань, які вона вирішує на конкретному етапі становлення нової економіки країни.

Проведені дослідження показали, що в Україні склалася нехарактерна для більшості світових економік ситуація, пов'язана з диспропорціями в експортно-імпортній структурі, при якій збільшення ВВП відбувається при

зростанні імпорту (збільшення на 1% об'єму імпорту веде до збільшення об'єму ВВП на 2,19%), а не експорту, так збільшення на 1% об'єму експорту веде навпаки до зменшення об'єму ВВП на 1,06%, що негативно впливає на українську економіку [3, с. 117]. Отримані в ході розрахунків залежності свідчать про те, що вплив прямих іноземних інвестицій в Україні носить короткостроковий характер, що є наслідком нераціональності їх використання. Так, прямі іноземні інвестиції спрямовуються у високорентабельні галузі і сектори з швидким оборотом коштів, при цьому рівень впливу прямих іноземних інвестицій на технологічне оновлення господарського комплексу України залишається низьким що свідчить про низьку ефективність інноваційно-інвестиційної складової ЗЕД України. Таким чином, ситуація, що склалася, диктує необхідність здійснення практичних кроків у напрямі розробки відповідних програм по стимулюванню експорту і поліпшенню інвестиційного клімату в Україні.

Аналіз складових системи державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності дозволив зазначити, що в кінцевому результаті державне регулювання зовнішньоекономічної діяльності повинно бути орієнтованим на розвиток вітчизняної економіки, насамперед забезпечувати досягнення її збалансованості на рівні внутрішнього ринку, формувати сприятливі умови для структурних змін у виробництві, сприяти процесу інтеграції країни до міжнародного поділу праці.

Майбутній розвиток економіки України залежить не тільки від економічних факторів, а й від військово-політичної ситуації. Якщо бойові дії на Сході України припиняться, це може відновити довіру міжнародних інвесторів до України, що сприятливо позначиться на її економіці. Крім того, український уряд запланував низку реформ, від результату здійснення яких залежить майбутнє зовнішньоекономічних відносин. Враховуючи позитивні для вітчизняної економіки тенденції, можна дійти висновку, що за умови політичної та військової стабілізації ймовірність відновлення економічного зростання України є високою.

Література:

1. Мисик, Г.І. Проблеми ефективної зовнішньоекономічної діяльності України [Електронний ресурс] / Г.І. Мисик, Л.М. Римарева. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/10_NPE_2011/Economics/2_83625.doc.htm

2. Вороніна А. В. Розвиток зовнішньоекономічної діяльності України [Текст] / А. В. Вороніна, К. М. Ніколаєва // Молодий вчений. – 2015. – № 1.

3. Прокопенко О.В., Захаркіна Л.С. Оцінка інноваційно-інвестиційної складової розвитку зовнішньоекономічної діяльності України // Вісник Східноєвропейського університету економіки і менеджменту. – Черкаси, 2010. – № 1(7). – С. 116–123.